

Krasoplavci

Někdy žasnu, na co všechno může člověk narazit při listování jazykovědným časopisem Naše řeč. Konkrétně mám teď na mysli jeden z článků A. Černé.

Napadlo by vás, že slovo z titulu tohoto sloupku není vytaženo na světlo boží z kdovíjak starého slovníku, ale že je to žhavá současnost? Krasoplavci jsou totiž mužské akvabely. České mužské synchronizované plavání přitom vzniklo jako „happening“ amatérských plavců teprve v roce 1999. Takových družstev je na světě jen několik.

Pro označení těchto mužů průkopníků se nabízel třeba *akvabel*, *akvabelák* nebo *akvabelo* (z italského *bello* – krásný). Ale *krasoplavec* je hezčí, přímo krásný. Dýchá na nás z něj něco ze starých časů, podobně jako z pruhovaných plavek těch odvážných borců, navozujících poetickou atmosféru Vančurova Rozmarného léta.

Před takovým novátorstvím – sportovním i jazykovým – v hluboké úctě smekám!

Ťuťa a blivoň

O surfování se v posledních letech mluví nejčastěji v souvislosti s internetem. Při procházení nejrůznějších stránek získáváme často odpovědi i na otázky, které nás ani nenapadlo si položit. Zkusili jste ale někdy surfovat slovníkem?

Nedávno jsem hledal v Jugmannově Slovníku česko-německém slovo *ňouma*. Zjistil jsem, že na počátku devatenáctého století to byl „nejápný člověk“. Tak jsem hledal dál: *Nejápný* znamenalo „váhavý“, *jápný* naopak „spěšný, hbitý a čerstvý“. *Ňouma* byl též *ňuma*, což je vyloženo lakonicky jako „ťuťa“. *Ťuťa* je pak „člověk nevrlý neb hloupý, loula, ťululum“. *Ťululum* je „ťulpa, ťulpas“ a ten mimo jiné „boží jehňátko, hňup, dub, troup, trdlo, blb a blivoň“.

A tak pořád dál, od jednoho překvapení k druhému, mezi pobavením a úžasem.

Stále jen na stopě

Jednou z věcí, která je na bádání o češtině – jakož i na bádání o jiných jazycích – krásná, je její neuvěřitelná bohatost a rozmanitost. Co platí v psaném textu, nemusí platit v mluvené řeči, co existuje na severu, nemusí existovat na jihu, co je všední pro dvacátníka, je výjimečné pro šedesátníka, co platilo před dvaceti lety, nemusí platit dnes...

Je mimo vši pochybnost, že bádání o češtině nikdy nedojde svého konce, že naše mateřština nebude nikdy zcela popsána. Je to přesně tak, jak řekl již před více než 160 lety František Ladislav Čelakovský: „Jazyk, vyšed z nadšeného ducha lidského a pln jsa poesie jako život, poletuje, kde mu libo. I musíme při tom rozmanitém proplétání a rozplývání se jeho spokojiti srdce své, jestli jenom hlavní proud jsme postihli, hlavním zákonům přišli na stopu.“

Na obranu mimísků

Mimísek – „mimino“, *bombičkové tričínko* – „hezké tričko“, *manža si čvachtal* – „manželovi chutnalo“, *mudra* – „lékařka“... Pravděpodobně jste už někdy zaznamenali některý z výrazů užívaných některými mladými matkami na některých portálech věnovaných tématům spjatým právě s mateřstvím. A možná jste si všimli i toho, s jakou agresivitou je tento slang (čítající ve skutečnosti jen pár desítek výrazů) někdy napadán a vysmíván, ať již v internetových diskusích, nebo v časopiseckých článcích.

Slangy obecně vcelku přesně odrážejí život jejich uživatelů: v agresivním prostředí jsou plné vulgarismů, v oblasti nových technologií jsou naplněny anglicismy, a týkají-li se velmi osobních témat, jsou ve větší míře nasyceny zdrobnělinami a nejrůznějšími opisy tabuových slov. Znovu si pročítám slovníček „mateřského“ slangu, který jsem si v posledních měsících pracovně sestavil, a konstatuji, že z jazykového hlediska v něm nevidím nic, co by mělo soudného a běžně tolerantního člověka pobuřovat.

Snažilka – „žena snažící se otěhotnět“, *spermíci* – „spermie“, *tuleníčko* – „pohlavní styk“, *kojo* – „kojení“... Komu se ta slova nelíbí, ať je prostě nepoužívá – ale vysmívat se kvůli nim někomu? No pardon!